

Pers en Voorlichting

Hof van Justitie van de Europese Unie
PERSCOMMUNIQUÉ nr. 60/12
Luxemburg, 10 mei 2012

Arrest in zaak C-368/10
Commissie/Nederland

Het recht van de Unie staat in beginsel niet in de weg aan een openbare aanbesteding waarvoor de aanbestedende dienst eist of wenst dat bepaalde te leveren producten van de biologische landbouw afkomstige producten of fairtradeproducten zijn

De aanbestedende dienst moet echter vooral gedetailleerde specificaties gebruiken in plaats van naar milieukeuren of naar bepaalde keurmerken te verwijzen

Het Nederlandse privaatrechtelijke keurmerk EKO kan worden toegekend voor producten die voor minstens 95 % uit biologische ingrediënten bestaan. Het wordt toegekend door een stichting naar Nederlands burgerlijk recht, die tot doel heeft de biologische landbouw te bevorderen. Het keurmerk Max Havelaar is eveneens een privaatrechtelijk keurmerk. Het wordt uitgegeven door een stichting naar Nederlands burgerlijk recht, overeenkomstig de normstelling van een internationale koepelorganisatie, de Fairtrade Labelling Organisation (FLO). Het wordt gebruikt in verschillende landen, waaronder Nederland, en beoogt de handel in fairtradeproducten te bevorderen door te waarborgen dat de gecertificeerde producten zijn ingekocht tegen een eerlijke prijs en onder eerlijke handelsvoorwaarden bij organisaties bestaande uit kleine producenten in ontwikkelingslanden.

In augustus 2008 heeft de Provincie Noord-Holland (Nederland) de gunning van een overheidsopdracht voor de levering en het beheer van koffieautomaten bekendgemaakt. In de aankondiging werd aangegeven dat de Provincie meer biologische producten en fairtradeproducten wilde gaan gebruiken in de koffieautomaten. Voorts werd verklaard dat „Provincie Noord-Holland [...] voor de koffie- en theeconsumpties gebruik [maakt] van het Max Havelaar- en EKO-keurmerk” en dat de andere ingrediënten dan koffie en thee, zoals de melk, suiker en cacao, indien mogelijk aan die twee keurmerken dienden te voldoen. Korte tijd later is in een nota van inlichtingen gepreciseerd dat ook andere keurmerken zouden worden aanvaard „zolang de uitgangspunten maar vergelijkbaar of hetzelfde zouden zijn”.

Op basis van een en ander heeft de Commissie tegen Nederland een beroep wegens niet-nakoming ingesteld met een beroep op schending van de richtlijn betreffende overheidsopdrachten.¹ De Commissie verwijt de Provincie, in de technische specificaties – die het voorwerp van de opdracht bepalen – voor de te leveren koffie en thee de keurmerken EKO en Max Havelaar te hebben voorgeschreven, althans keurmerken met vergelijkbare of dezelfde uitgangspunten.

Het Hof brengt in herinnering dat de technische specificaties kunnen worden aangegeven in termen van prestatie-eisen en functionele eisen, die milieukeurmerken kunnen bevatten. Doordat het keurmerk EKO op milieukeurmerken is gebaseerd en voldoet aan de in de richtlijn vermelde voorwaarden, is het bijgevolg een „milieukeur” in de zin van deze laatste. Door te eisen dat bepaalde te leveren producten van een bepaalde milieukeur waren voorzien in plaats van de voor die milieukeur vastgelegde gedetailleerde specificaties te gebruiken, heeft de Provincie Noord-Holland echter een met de richtlijn onverenigbare technische specificatie vastgesteld. Aangaande

¹ Richtlijn 2004/18/EG van het Europees Parlement en de Raad van 31 maart 2004 betreffende de coördinatie van de procedures voor het plaatsen van overheidsopdrachten voor werken, leveringen en diensten (PB L 134, blz. 114 en, rectificatie, PB 2004, L 351, blz. 44).

het vereiste inzake het keurmerk Max Havelaar stelt het Hof vast dat het gezien zijn voorwerp geen technische specificatie, maar een voorwaarde voor de uitvoering van de opdracht vormt. Het Hof verwerpt dan ook het door de Commissie op dit punt aangevoerde bezwaar, zonder te onderzoeken of deze voorwaarde op een met de richtlijn strokende manier is geformuleerd.

Vervolgens verwijt de Commissie de Provincie, een gunningscriterium (dat ertoe strekt de economisch gunstigste aanbidding te bepalen) te hebben vastgelegd dat erin bestond dat de andere te leveren ingrediënten dan koffie en thee van de keurmerken EKO en/of Max Havelaar waren voorzien. In dit verband verklaart het Hof dat de aanbestedende diensten het recht hebben, op milieuoverwegingen en sociale overwegingen gebaseerde criteria te gebruiken. Overwegingen van sociale aard kunnen de gebruikers of de begunstigden van de te gunnen werken, leveringen of diensten betreffen, maar ook andere personen. Blijkens de formulering van het betrokken gunningscriterium betrof dit overigens enkel de te leveren ingrediënten, zonder enige implicatie voor het algemene inkoopbeleid van de inschrijvers. Dat criterium had dus betrekking op producten waarvan de levering een deel van het voorwerp van de opdracht vormde. In beginsel belet niets derhalve dat een dergelijk criterium inhoudt dat een product een fairtradeproduct moet zijn.

Aangaande de manier waarop dergelijke gunningscriteria moeten worden geformuleerd is het Hof van oordeel dat de regels van de richtlijn die het gebruik van een milieukeur in het kader van de formulering van een technische specificatie betreffen, een relevante aanwijzing vormen. Het herinnert eraan dat de wetgever van de Unie de aanbestedende diensten heeft toegestaan, gebruik te maken van de uitgangspunten van een milieukeur om bepaalde kenmerken van een product te bepalen, maar niet om van een milieukeur een technische specificatie te maken. Een milieukeur mag slechts worden gebruikt met de vermelding dat de producten die ervan voorzien zijn worden geacht aan de aldus vastgelegde specificaties te voldoen, onder het uitdrukkelijke voorbehoud dat elk ander passend bewijsmiddel is toegestaan. Door in het kader van de keuze van de economisch voordeligste aanbidding een bepaald aantal punten toe te kennen aan bepaalde producten die voldoen aan bepaalde keurmerken, in plaats van de uitgangspunten van die keurmerken te hebben opgesomd en te hebben bepaald dat het bewijs dat een product aan die criteria voldeed met elk passend middel kon worden geleverd, heeft de Provincie een met artikel 53, lid 1, sub a, van de richtlijn onverenigbaar gunningscriterium vastgesteld.

Tot slot betoogt de Commissie dat het aan de aanbestedende dienst opgelegde vereiste, te voldoen aan de „criteria van duurzaam inkopen en maatschappelijk verantwoord ondernemen”, in strijd is met de richtlijn. Het Hof oordeelt dat de Provincie Noord-Holland, door die voorwaarden in het bestek op te nemen, een ongeoorloofde minimumeis voor de technische bekwaamheid heeft vastgesteld.

Het Hof stelt bovendien vast dat het transparantiebeginsel impliceert dat alle voorwaarden en modaliteiten van de gunningsprocedure in de aankondiging van de opdracht of in het bestek duidelijk, nauwkeurig en ondubbelzinnig zijn geformuleerd. Daardoor kan iedere redelijk geïnformeerde en normaal zorgvuldige inschrijver de precieze draagwijdte ervan begrijpen en kan de aanbestedende dienst effectief nagaan of de offertes van de inschrijvers beantwoorden aan de criteria voor de betrokken opdracht. Het Hof komt tot de vaststelling dat de eisen inzake het voldoen aan de „criteria van duurzaam inkopen en maatschappelijk verantwoord ondernemen” en de verplichting, „bij te dragen tot het duurzamer maken van de koffiemarkt en tot een milieutechnisch, sociaal en economisch verantwoorde koffieproductie”, onvoldoende duidelijk, nauwkeurig en ondubbelzinnig zijn.

Bijgevolg komt het Hof tot het oordeel dat Nederland niet heeft voldaan aan de verplichtingen die op hem rusten ingevolge de richtlijn betreffende overheidsopdrachten.

NOTA BENE: Een beroep wegens niet-nakoming gericht tegen een lidstaat die zijn uit het recht van de Unie voortvloeiende verplichtingen niet is nagekomen, kan worden ingesteld door de Commissie of door een andere lidstaat. Indien het Hof van Justitie de niet-nakoming vaststelt, dient de betrokken lidstaat zo snel mogelijk aan dit arrest te voldoen. Wanneer de Commissie van oordeel is dat de lidstaat niet aan het arrest heeft voldaan, kan zij een nieuw beroep instellen en daarin financiële sancties vorderen. Worden de

Commissie echter geen maatregelen tot omzetting van een richtlijn meegedeeld, dan kan het Hof van Justitie, op voorstel van de Commissie, bij het eerste arrest sancties opleggen.

Voor de media bestemd niet-officieel stuk, dat het Hof van Justitie niet bindt.

De [volledige tekst](#) van het arrest is op de dag van de uitspraak te vinden op de website CURIA.

Contactpersoon voor de pers: Stefaan Van der Jeught ☎ (+352) 4303 2170